

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Zadanie pod nazwą: „Ankietyzacja obszaru „Między Prosną a Wartą” współfinansowane jest ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 4.31 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”;
Oś 4 LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Dr Marek Furmankiewicz

**Ewaluacja wskaźników oddziaływania Lokalnej Strategii
Rozwoju obszaru „Między Prosną a Wartą”
– badanie stanu początkowego**

Wrocław 30.12.2011

Spis treści:

1.	Wprowadzenie – przedmiot, cel i zakres opracowania	3
2.	Podstawowa charakterystyka wybranych cech opisujących aktywność społeczno- ekonomiczną mieszkańców obszaru LGD	11
	2.1. Zmiany liczby ludności gmin LGD	11
	2.2. Wybrane informacje o aktywności społecznej wg danych GUS.....	12
	2.3. Wybrane informacje o aktywności ekonomicznej wg danych GUS	13
3.	Metodyka badań i materiały źródłowe	16
4.	Wyniki badań kwestionariuszowych	22
	4.1. Stan i plany aktywności społecznej mieszkańców – wyniki badań	23
	4.2. Stan aktywności ekonomicznej mieszkańców – wyniki badań	27
	4.3. Zadowolenie mieszkańców z warunków życia i dochodów	29
5.	Podsumowanie	31
6.	Literatura	34
7.	Spis tabel	35
8.	Spis rycin	36
9.	Załącznik 1 – wzór ankiety	37
10.	Załącznik 2 – zestawienie tabelaryczne danych źródłowych w pliku xls na CDR	

1. Wprowadzenie

Lokalna Grupa Działania „Między Prosną a Wartą” jest trójsektorowym partnerstwem terytorialnym działającym na obszarze 8 gmin (Bolesławiec, Czastary, Galewice, Klonowa, Lututów, Łubnice, Sokolniki i Wieruszów). Obszar objęty działaniem Lokalnej Grupy Działania leży na południowo – zachodnich krańcach województwa łódzkiego. Graniczy z innymi gminami w powiecie sieradzkim, a także z powiatem wieluńskim, z powiatami: kępińskim i ostrzeszowskim w województwie wielkopolskim oraz kluczborskim i oleskim w województwie opolskim. Z punktu widzenia formalnego organizacja zarejestrowana jest w Krajowym Rejestrze Sądowym (5.01.2005 r.) jako stowarzyszenie. Działa ono na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989r., Prawo o Stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001r., Nr 79, poz. 855 z późniejszymi zmianami), ustawy z dnia 7 marca 2007 o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2007r., Nr 64, poz. 427, rozporządzenie rady (WE) Nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005r., w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. UE L 277 z dnia 21 października 2005 r.), ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r., o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873) oraz statutu.

W literaturze partnerstwa terytorialne w tym lokalne grupy działania wiązane są z koncepcją rozwoju endogennego, a więc opartego przede wszystkim na wewnętrznym potencjale wzrostu danych regionów (Grosse 2002, Furmankiewicz i Janc 2010). Podstawową zasadą tej koncepcji jest pogląd, że długookresowy i trwały rozwój może zapewnić zainicjowanie oddolnych procesów opartych na zasobach lokalnych i oddolnej strategii rozwoju przygotowanej w ramach współpracy mieszkańców, lokalne organizacje i instytucje. W tej koncepcji wspiera się głównie drobną przedsiębiorczość o zróżnicowanym typie działalności, a nie dużych inwestorów. Zwraca się także dużo uwagi na zaspokajanie lokalnych potrzeb społecznych (także tych pozaekonomicznych), a nie tylko generowanie jak największych dochodów i efektywności produkcji, co typowe było dla koncepcji rozwoju egzogenicznego i polityk rozwoju opartych na dużych inwestycjach infrastrukturalnych i przemysłowych, uznawanych szczególnie w latach 70. i 80. XX w. W nowej koncepcji potrzeby ludności mają być zaspokajane w większym stopniu przez działania samych

Ryc. 1. Obszar LGD „Między Prosną a Wartą” na tle województwa łódzkiego.

Źródło: Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Między Prosną a Wartą”, Wieruszów, 2009

mieszkańców, które powinny być oddolne, ale wspierane i czasem inicjowane, ale nie sztucznie kierowane przez administrację publiczną. W dyskusjach na temat roli rozwoju endogennego i egzogenego podkreślano, że w polityce rozwoju danych obszarów należy brać pod uwagę zarówno czynniki zewnętrzne (np. zewnętrzną interwencję) jak i uwarunkowania oraz zasoby lokalne. Podkreślano wady typowo administracyjnego zarządzania zasobami lokalnymi, wskazując na względnie mały wpływ podmiotów niepublicznych na lokalną politykę rozwoju i działania podejmowane przez administrację publiczną. W rezultacie w koncepcji rozwoju terytorialnego (endogennego) zaczęto wspierać organizacje

grupujące przedstawicieli wszystkich trzech sektorów (publicznego, pozarządowego i ekonomicznego), takie jak partnerstwa terytorialne (lokalne grupy działania), którym zostają zapewnione pewne zasoby środków publicznych na realizację działań mających sprzyjać lokalnemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu. W organizacjach tych, za pomocą narzuconych parytetów dotyczących składu rad decyzyjnych (dokonujących wyboru operacji) celowo próbowano ograniczyć dominację sektora publicznego w podejmowaniu decyzji strategicznych i administracyjno-finansowych. Koncepcja rozwoju terytorialnego w ramach lokalnych grup działania zyskała dużą popularność w bogatych krajach demokratycznych. Różnego typu „partnerstwa międzysektorowe” były w ostatnich latach często promowane w narodowych i międzynarodowych programach wspierających. Na obszarach wiejskich Unii Europejskiej największe znaczenie miały trzy etapy Inicjatywy Wspólnotowej LEADER i liczne naśladujące ją programy narodowe np. PRODER w Hiszpanii, REGIONEN AKTIV w Niemczech, Program Pilotażowy LEADER+ w Polsce i inne (por. Hałamska 2005; Furmankiewicz 2006; Borowska 2009; Furmankiewicz i Królikowska 2010). Promowane w nich zasady działania (podejście terytorialne, oddolne, partnerskie, innowacyjne, wielosektorowo zintegrowane, zdecentralizowanego zarządzania i finansowania, współpracy i tworzenia sieci) były często opisywane przez różnych autorów i w dokumentach Komisji Europejskiej (np. Kamiński i Kwatera 2005; Kniec i Hałasiewicz 2008). Idee LEADER kontynuowane są w ramach tzw. Osi 4 PROW. Programy te stosują podobne narzędzia organizacyjne i finansowe do pobudzania lokalnej aktywności społeczno-ekonomicznej.

Głównym narzędziem organizacyjnym w koncepcji rozwoju terytorialnego są działające na określonym obszarze zrzeszenia skupiające przedstawicieli trzech głównych sektorów gospodarki – publicznego, pozarządowego i prywatnego (nazywane w literaturze grupami partnerskimi, partnerstwami terytorialnymi, a dokumentach programów wspierających - lokalnymi grupami działania). Zasięg działania organizacji jest wyznaczany oddolnie w ramach negocjacji na poziomie lokalnym (gminnym), przez nawiązywanie współpracy jednostek administracyjnych gmin oraz lokalnych podmiotów i mieszkańców tych gmin. Musi być to obszar spójny terytorialnie (wszystkie gminy muszą do siebie przylegać granicami) i cechować się jakąś szczególną cechą (czynnikiem identyfikującym grupę) jako region typu homogenicznego. W przypadku LGD będącej przedmiotem ewaluacji jest to obszar nizinny w dorzeczu rzek Proсны i Warty. Tak wyznaczony w wyniku oddolnych negocjacji obszar działania nie musi pokrywać się z wyższymi podziałami administracyjnymi (na powiaty i województwa). Zrzeszenie tworzy strategię rozwoju obszaru określając główne cele rozwoju i otrzymuje publiczne środki finansowe na realizację działań, które mają sprzyjać realizacji określonych wspólnie celów. Organizacja procesu wyboru lokalnych

projektów ma zwiększyć udział lokalnych podmiotów niepublicznych (a także zwykłych mieszkańców) w podejmowaniu decyzji o finansowaniu określonych działań, jednak autorzy wskazują na częste skłonności sektora publicznego do uzyskiwania dominującego wpływu na wybór działań LGD (Wasielowski 2005, 2009).

Istotnym problemem oceny realizacji wszelakich strategii jest ewaluacja określonych w nich wskaźników. W kontekście konieczności samooceny LGD jest to istotny problem, gdyż eksperci i urzędnicy władz centralnych lub regionalnych mogą operować innymi kategoriami celów, niż lokalne społeczności. To co jest ważnym elementem rozwoju dla urzędników i władz centralnych lub regionalnych, może być postrzegane jako mniej istotne dla przeciętnego mieszkańca. I odwrotnie – zaspokojenie jakiejś lokalnej potrzeby mieszkańców, stanowiące dla nich przykład wysokiej efektywności wykorzystanych środków z Osi 4 LEADER, może być postrzegane jako mało wartościowe przez urzędników operujących często typowymi wskaźnikami statystycznymi, w tym szczególnie w kategorii sprawnego wydatkowania środków pochodzących z programów Unii Europejskiej (por. Furmankiewicz i Królikowska 2010). Tego typu różnice widoczne są szczególnie w obecnym polskim systemie wyboru projektów, gdzie ostateczną decyzję o wyborze dofinansowanych małych projektów podejmują urzędnicy władz regionalnych, a nie samodzielnie Rady LGD, co generalnie jest sprzeczne z teoretycznymi ideami programów typu LEADER i wynika z małego zaufania władz do podmiotów o charakterze niepublicznym (szczególnie sektora pozarządowego, gdyż w tej kategorii faktycznie mieszczą się lokalne grupy działania funkcjonujące formalnie jako stowarzyszenia).

Podstawowym dokumentem określającym cele rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Między Prosną a Wartą” jest tzw. lokalna strategia rozwoju przygotowana w 2008 r. w ramach licznych spotkań i konsultacji przez środowiska lokalne. Na etapie tworzenia LSR stwierdzono, że podstawową barierą rozwoju społeczno-ekonomicznego obszaru objętego działaniami LGD jest mała aktywność mieszkańców. W związku z powyższym uznano, że należy wspierać zarówno ekonomiczną, zawodową jak i społeczną aktywność mieszkańców, nie ingerując nadmiernie i nie próbując narzucać odgórnie kierunków tego rozwoju, bez wyznaczania odgórnego jednego kierunku np. rozwój turystyki, czy określonego rodzaju przemysłu. Niezbędnym elementem skutecznego procesu wdrożenia LSR jest jej monitoring i ewaluacja zapewniająca pozyskanie informacji na temat postępów działań, szczególnie w kontekście oczekiwanych efektów. W LSR obszaru „Między Prosną a Wartą” określono następujące cele:

Cel ogólny

Budowanie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców

Cele szczegółowe

1) *Podnoszenie warunków życia mieszkańców poprzez poprawę stanu infrastruktury publicznej oraz rozwijanie kulturalnej, sportowej i społecznej aktywności mieszkańców oraz promocję oferty turystycznej regionu.*

W ramach celu szczegółowego 1 określono następujące przedsięwzięcia:

- „Czas wolny nie stracony” – realizacja przedsięwzięć kulturalnych, społecznych oraz sportowych (przedsięwzięcie A).
- Rozbudowa bazy sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej (przedsięwzięcie B).
- „Czym chata bogata...” - budowa oferty turystycznej i promocja regionu (przedsięwzięcie C).

2) *Wsparcie i rozwój przedsiębiorczości oraz podnoszenie ekonomicznej aktywności mieszkańców.*

W ramach celu szczegółowego 2 określono następujące przedsięwzięcia

- „Od mikro do makro”- program rozwoju mikroprzedsiębiorstw obszaru „Między Prosną a Wartą” (przedsięwzięcie D).
- Pobudzenie aktywności ekonomicznej mieszkańców (przedsięwzięcie E).

Istotnym elementem przygotowanej strategii była tzw., matryca logiczna określająca, jakie wartości wskaźników są postulowane do osiągnięcia w wyniku działań podejmowanych przez LGD i lokalne organizacje realizujące przedsięwzięcia dofinansowywane ze środków publicznych w ramach funduszy małych projektów w Osi 4 LEADER PROW. Na kolejnych stronach w tabeli nr 1 przedstawiono zapisy strategii dotyczące realizacji celów ogólnych (pominięto zapisy dotyczące ewaluacji szczegółowo wymienionych przedsięwzięć). Zapisy oznaczone szarym wypełnieniem („*Cel ogólny: Budowanie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców*”) są przedmiotem ewaluacji niniejszego opracowania.

Tabela 1. Fragment matrycy logicznej określającej wskaźniki realizacji celów strategii LGD (zapisy oryginalne z LSR)

Lp.	LOGIKA INTERWENCJI:	Wskaźniki	Źródła informacji	Założenia/ryzyka
	<ul style="list-style-type: none"> • • cele ogólne • • cele szczegółowe • • produkty 	<ul style="list-style-type: none"> • oddziaływania • rezultatu • produktu 		
	<p>Cel ogólny:</p> <p>Budowanie aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Do 2015r. wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z warunków życia – o 4% w stosunku do roku 2011 • Do 2015r. wzrost liczby osób deklarujących swój udział w różnych formach aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców obszaru „Między Prosną a Wartą” – o 4% w stosunku do roku 2011 	<p>Ankietyzacja obszaru „Między Prosną a Wartą” (2011 r., 2015r.)</p>	<p>Wskaźniki te mogą nie zostać osiągnięte ze względów niezależnych od LGD, np. zmiana sytuacji na rynku pracy, zmiana zasad funkcjonowania opieki społecznej, zdrowotnej i systemu edukacji, co z pewnością w opinii respondentów będzie mieć wpływ na warunki życia. Wpływ na realizację wskaźników oddziaływania będzie mieć również fakt czy w 2015 roku będą już dostępne środki z nowego okresu programowania, w przypadku ich braku może się okazać, iż mniejsza liczba mieszkańców zadeklaruje swój udział w różnych formach aktywności społecznej i ekonomicznej ze względu na niesprzyjające takiej aktywności</p>

				warunki. <i>(Zapis oryginalny ze strategii)</i>
	<p>Cel szczegółowy I.1:</p> <p>Podniesienie warunków życia mieszkańców poprzez poprawę stanu infrastruktury publicznej oraz rozwijanie kulturalnej, sportowej i społecznej aktywności mieszkańców oraz promocja oferty turystycznej regionu.</p>	<p>Liczba uczestników przeprowadzonych przedsięwzięć kulturalnych, społecznych, szkoleniowych oraz sportowych – 10000 do końca roku 2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby osób korzystających z wybudowanych, wyremontowanych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury publicznej lub z zagospodarowanych przestrzeni publicznych - o 10% do końca roku 2015 • Nakład opracowanych publikacji wydanych w formie tradycyjnej lub elektronicznej – 20 000 szt. do końca roku 2015 • Liczba uczestników wydarzeń, podczas których promowany był obszar działania LGD oraz LSR – 30 000 do końca roku 2015 	<p>Ankieta monitorująca postęp w realizacji LSR lub dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ankieta monitorująca postęp w realizacji LSR lub dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD • Ankieta monitorująca postęp w realizacji LSR lub dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD • Ankieta monitorująca postęp w realizacji LSR lub dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD 	<p>Przedsięwzięcia: A, B i C:</p> <p>Wskaźniki te mogą nie zostać osiągnięte ze względu na niezależność od LGD, np. zmiana sytuacji na rynku pracy, zmiana zasad funkcjonowania opieki społecznej, zdrowotnej i systemu edukacji, zmiany struktury demograficznej. Wpływ na realizację wskaźników rezultatu będzie mieć również fakt czy w 2015 roku będą już dostępne środki z nowego okresu programowania.</p>

	<p>Cel szczegółowy I.2:</p> <p>Wsparcie i rozwój przedsiębiorczości oraz podnoszenie ekonomicznej aktywności mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba utworzonych miejsc pracy – 6 do końca roku 2015 ● Liczba uczestników szkoleń, warsztatów, seminariów i innych przedsięwzięć w zakresie zdobywania nowych kwalifikacji oraz propagowania aktywności zawodowej i ekonomicznej – 150 do końca roku 2015 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ankieta monitorująca postęp w realizacji LSR ● Ankieta monitorująca postęp w realizacji LSR lub dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD 	<p>Przedsięwzięcia: D i E.</p> <p>Wskaźniki te mogą nie zostać osiągnięte ze względów niezależnych od LGD, np. zmiana sytuacji na rynku pracy, zmiana zasad funkcjonowania opieki społecznej, zdrowotnej i systemu edukacji, zmiany struktury demograficznej. Wpływ na realizację wskaźników rezultatu będzie mieć również fakt czy w 2015 roku będą już dostępne środki z nowego okresu programowania.</p>
--	---	--	---	---

Źródło: Lokalna Strategia Rozwoju, „Między Prosną a Wartą”, Wieruszów, wersja listopad 2011.

2. Podstawowa charakterystyka wybranych cech opisujących aktywność społeczno-ekonomiczną mieszkańców obszaru LGD

2.1. Zmiany liczby ludności gmin LGD

Obszar LGD „Między Prosną a Wartą” obejmuje 7 gmin wiejskich (Bolesławiec, Czastary, Galewice, Klonowa, Lututów, Łubnice i Sokolniki) oraz 1 gminę miejsko-wiejską Wieruszów. Obszar w dniu 31.12.2011 zamieszkiwało 45 tysięcy osób, w tym miasto Wieruszów 8,5 tysiąca osób. Poza Wieruszowem gminami o największym zaludnieniu były gm. Sokolniki (4,8 tys. mieszkańców) i Lututów (4,6 tys. mieszkańców). Charakterystyczne, że w latach 2006-2010 spadła liczba mieszkańców wszystkich gmin (najmniej w gminie Galewice), co świadczy o procesach wyludniania się całego terenu LGD (tab. 2). Można to wiązać prawdopodobnie z procesami migracyjnymi uwarunkowanymi ekonomicznie, gdyż generalnie w latach 2005-2010 przyrost naturalny w Polsce miał tendencje wzrostowe.

Tab. 2. Liczba ludności w gminach LGD w roku 2006 i 2010.

L.p.	Gmina	Typ gminy	Powierzchnia	Liczba ludności 31.12.2006	Liczba ludności 31.12.2010
1.	Bolesławiec	Wiejska	65	4161	4147
2.	Czastary	Wiejska	63	4034	3959
3.	Galewice	Wiejska	135	6208	6207
4.	Klonowa	Wiejska	95	3095	2996
5.	Lututów	Wiejska	76	4703	4651
6.	Łubnice	Wiejska	61	4250	4154
7.	Sokolniki	Wiejska	80	4954	4881
8.	Wieruszów	Miejsko-wiejska	97	14279	14167
SUMA			672	45684	45162

Źródło: GUS

2.2. Wybrane informacje o aktywności społecznej wg danych GUS.

Badania aktywności społecznej na podstawie danych GUS mają niepełny charakter ze względu na ograniczenia danych statystycznych. W zakresie takich wskaźników jak liczba kół zainteresowań oraz członkowie klubów zainteresowań obejmują one jedynie publiczne ośrodki kultury, a więc generalnie pomijają społeczną działalność organizacyjną oraz działania organizacji pozarządowych poza sektorem publicznym. W rezultacie wzrost aktywności sektora pozarządowego może mieć negatywny wpływ na statystyki, ze względu na specyficzny, ograniczony do ośrodków publicznych charakter danych (por. Furmankiewicz i Janc 2011). Według danych GUS koła i kluby w kategorii „kultura i sztuka” istniały w 6 na 8 gmin LGD, przy czym w 2009 r. (brak danych za 2010 r.) najwyższa liczba kół istniała w gminie Galewice, obejmując 105 członków. Z wyjątkiem gmin Galewice i Sokolniki w latach 2007-2009 nastąpił spadek liczby kół we wszystkich gminach LGD, w tym także w wartościach ogółem.

Tab. 3. Działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic - koła (kluby) i członkowie kół przy publicznych domach kultury wg danych GUS.

Gmina:	Koła:		Członkowie:	
	2007	2009	2007	2009
Klonowa	1	0	20	0
Czastary	4	3	82	70
Galewice	3	6	45	105
Lututów	7	1	138	15
Sokolniki	0	1	0	70
Wieruszów	1	1	14	9
Ogółem	16	12	299	269

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS (<http://www.stat.gov.pl/bdl/app>)

W odniesieniu do liczby imprez ogółem statystyki GUS odnotowały je w 7 gminach LGD. Ich ogólna liczba na terenie LGD wzrosła z 21 imprez w 2007 r. do 22 w 2009 r. Natomiast liczba ich uczestników wzrosła z 258 do 326, przy czym wzrost dotyczył głównie gminy Sokolniki, podczas gdy w innych gminach obserwowano raczej spadek liczby imprez i osób uczestniczących lub stagnację wskaźników.

Tab. 4. Działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – imprezy ogółem i uczestnicy imprez ogółem, w gminach LGD.

Gmina:	Imprezy ogółem:		Uczestnicy imprez ogółem:	
	2007	2009	2007	2009
Klonowa	7	5	53	48
Bolesławiec	2	2	48	43
Czastary	5	5	54	59
Galewice	3	3	60	60
Lututów	2	2	30	30
Sokolniki	0	4	0	75
Wieruszów	2	1	13	11
OGÓLEM:	21	22	258	326

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS (<http://www.stat.gov.pl/bdl/app>)

2.3. Wybrane informacje o aktywności ekonomicznej wg danych GUS

Jednym z podstawowych mierników aktywności zawodowej jest liczba pracujących. Według danych GUS na koniec 2008 r. roku na obszarze „Między Prosną a Wartą” liczba osób pracujących równa była 8479. Mieszkańcy obszaru objętego LSR pracowali w przeważającym stopniu w sektorze prywatnym (około $\frac{3}{4}$ mieszkańców). Najliczniejsza grupa stanowili osoby zatrudnione w sekcji przemysłu i budownictwa. W latach 2008-2010 liczba pracujących ogółem wzrosła, przy czym największy wzrost dotyczył gminy Bolesławiec, Galewice i Lututów. Liczba pracujących spadła w największym stopniu w gminie Wieruszów – o 142 osoby.

Wzrost liczby pracujących mógł być efektem wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców, gdyż w latach 2008-2010 wzrosła liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. Wzrost nastąpił w każdej gminie LGD.

Tab. 5. Pracujący w głównym miejscu pracy w roku 2008 i 2010 na obszarze gmin LGD.

Gmina	Rok	
	2008	2010
Klonowa	173	168
Bolesławiec	284	388
Czastary	362	374
Galewice	832	980
Lututów	497	521
Łubnice	443	418
Sokolniki	1601	1578
Wieruszów	4287	4145
OGÓLEM	8479	8572

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS (<http://www.stat.gov.pl/bdl/app>)

Tab. 6. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminach LGD w roku 2008 i 2010.

Gmina	Rok	
	2009	2010
Klonowa	120	127
Bolesławiec	290	308
Czastary	254	257
Galewice	313	343
Lututów	295	328
Łubnice	248	264
Sokolniki	293	319
Wieruszów	1502	1540

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS (<http://www.stat.gov.pl/bdl/app>)

Istotnym miernikiem aktywności zawodowej jest liczba osób bezrobotnych. Wyższe wskaźniki bezrobocia świadczą o zmniejszającej się aktywności zawodowej mieszkańców. Bezrobocie rejestrowane nie obejmuje ukrytego bezrobocia na wsi, które nadal jest poważnym problemem na obszarze LGD, podobnie jak pozostawanie bez pracy przez okres dłuższy niż 12 miesięcy, co grozi trwałym wykluczeniem z rynku pracy. Większość miejsc

pracy tworzą tzw. małe i średnie firmy prywatne. Jak wskazywała już lokalna strategia rozwoju, liczba miejsc pracy, szczególnie w zawodach pozarolniczych na obszarach wiejskich LGD jest nadal zbyt mała w stosunku do potrzeb, o czym świadczy utrzymujące się bezrobocie. Wielkość bezrobocia jest związana zarówno z niewystarczającą liczbą pracodawców jak również z niskimi kwalifikacjami zawodowymi pozarolniczymi mieszkańców. Według danych statystycznych GUS względna liczba bezrobotnych w latach 2008-2010 (w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym) wzrosła w większości gmin LGD. Jedynie w gminie Klonowa i Lututów wskaźniki te spadły.

Tab. 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Gmina:	Rok	
	2008	2010
Klonowa	6,8	4,3
Bolesławiec	6,1	6,7
Czastary	7,2	8,5
Galewice	6,5	8,0
Lututów	7,2	7,0
Łubnice	6,2	6,6
Sokolniki	6,4	7,6
Wieruszów	7,4	8,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS (<http://www.stat.gov.pl/bdl/app>)

Zestawione dane wskazują generalnie na wzrost przedsiębiorczości mieszkańców ogółem w LGD (następuje stały wzrost liczby podmiotów gospodarczych i wzrost liczby pracujących) przy jednoczesnych trudnościach w zakresie względnego wzrostu zapotrzebowania na zatrudnianie pracowników w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. Oznacza to, że wzrost przedsiębiorczości nie jest wystarczający w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym. Stąd działania aktywizujące LGD byłyby cennym wsparciem dla rozwoju społeczno-ekonomicznego obszaru, cechującego się w latach przed momentem badania ujemnym saldem migracji o charakterze ekonomicznym i wzrostem udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

3. Metodyka badań i materiały źródłowe

Zgodnie z założeniami Lokalnej Strategii Rozwoju partnerstwa (LGD) "Między Prosną a Wartą" w końcu roku 2011 przewidziane było przeprowadzenie badań ankietowych na obszarze tej LGD celem pozyskania danych statystycznych opisujących stan wyjściowy aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców oraz ich zadowolenia z jakości (warunków) życia, niedostępnych w statystykach publicznych GUS. W dalszej kolejności w 2015 r. planowane jest ponowne przeprowadzenie tych badań celem określenia zmian aktywności, jakie zaszły w wyniku działań LGD (w tym w wyniku realizacji tzw. małych projektów) sprzyjających realizacji celów strategii, a więc ocena zmian aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców LGD. Zgodnie z aktualnymi założeniami przewiduje się, iż cel główny LSR będzie mierzony z wykorzystaniem 2 wskaźników oddziaływania, które mają być osiągnięte w latach 2011-2015 r.:

1) wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z warunków życia - o 4% w stosunku do roku 2011;

2) wzrost liczby osób deklarujących swój udział w różnych formach aktywności społecznej i ekonomicznej mieszkańców obszaru "Między Prosną a Wartą" - o 4% w stosunku do roku 2011.

Ze względu na ograniczenia finansowe koszty badań ewaluacyjnych w 2011 r. miały być ograniczone do maksymalnie 200 ankiet, przy kosztach do około kilkunastu złotych na 1 ankietę. Ograniczenia budżetowe i brak dostępu do bazy adresowej PESEL (ze względu na zapisy ustawy o ochronie danych osobowych) mieszkańców LGD nie pozwalały na realizację standardowych badań opartych na reprezentatywnej próbie losowej.

Zgodnie z powyższymi zaleceniami przygotowano założenia bezpośrednich badań kwestionariuszowych (ankieta wypełniana przez przeszkolonego ankietera w trakcie rozmowy z respondentem w terenie), przyjmując za podstawę próbę kwotową proporcjonalną do liczby pełnoletnich mieszkańców LGD w poszczególnych gminach, wieku i płci mieszkańców według danych Głównego Urzędu Statystycznego w dniu 31.12.2010 r. Ze względów technicznych (brak możliwości rozdzielenia grupy wiekowej 18-19 lat z grupy 15-19 lat w tzw. banku danych lokalnych GUS), przyjęto najmłodszą grupę wiekową wg dostępności tych danych a więc 15-19 lat. W wyniku zestawienia danych statystycznych GUS grupę mieszkańców w wieku 15 lat i więcej, podlegającą badaniom, ustalono na 37704 osoby. Dopasowując się do ograniczeń kwotowych ustalono więc konieczność przebadania próby 1/200 (a więc zbadanie co 200-setnego mieszkańca), co dało wynik 189 osób koniecznych do

przebadania w metodycznej próbie kwotowej (zestawienia danych przedstawiono w tabelach 9 i 10)

Ze względu na brak dostępu do szczegółowych danych dotyczących adresów, wieku i płci mieszkańców oraz ograniczenia budżetowe nie było możliwe przygotowanie metodycznej próby losowej. Stąd dla zwiększenia jakości próby kwotowej ustalono, że będzie ona proporcjonalna do liczby mieszkańców, struktury wieku i płci, wg gmin wiejskich oraz miejskiego i wiejskiego obszaru statystycznego gminy miejsko-wiejskiej Wieruszów. Tego typu metodyka zwiększa jakość próby (Babbie 2004; Furmankiewicz i Królikowska 2010). Obliczone liczby osób w danym wieku, z którymi należy przeprowadzić badania kwestionariuszowe, zestawiono w tabeli 11.

Ze względu na niewielkie środki przeznaczone na badania kwestionariuszowe i konieczność ograniczenia kosztów podróży, badania ograniczono do losowo wybranych sołectw, ustalając maksymalnie 10 osobową wiązkę realizacyjną na sołectwo. Losowanie przeprowadzono oddzielnie dla każdej gminy. Liczbę losowanych sołectw ustalono jako iloraz liczby mieszkańców i liczby 10 (maksymalna liczba osób badanych w danym sołectwie).

Tab. 8. Lista sołectw i sołectwa wylosowane do badań (oznaczone **pogrubioną czcionką**) w poszczególnych gminach LGD.

GMINA	SOŁECTWA
Klonowa	Grzyb, Klonowa I, Klonowa II, Kuźnica Błońska, Kuźnica Zagrzebska, Leliwa , Lesiaki, Lipicze , Owieczki, Pawelce, Świątki.
Lututów	Augustynów, Chojny, Dobrosław, Dymki, Huta, Lututów-Jeżopole, Kluski, Kłoniczki , Kol. Dobrosław-Brzozowiec, Kopaniny, Kozub, Lututów, Łęki, Lututów-Niemojew, Ostrycharze , Lututów- Piaski, Popielina, Swoboda, Świątkowice
Galewice	Biadaszki, Brzózki, Dąbie, Foluszczyki, Galewice, Galewice A, Gąszcze, Jeziorna, Kaski, Każmirów , Kolonia Osiek, Kużaj, Niwiska, Osiek, Osowa, Ostrówek, Pędziwiatry, Przybyłów, Rybka , Spóle, Węglewice , Żelazo
Sokolniki	Bagatelka, Góry, Kopaniny, Nowy Ochędzyn, Pichlice, Prusak, Ryś, Sokolniki , Stary Ochędzyn , Tyble, Walichnowy, Wiktorówek, Zdzierczyzna
Czastary	Czastary I, Czastary II, Jaworek, Józefów, Kąty Walichnowskie , Kniatowy, Krajanka, Krzyż, Parcice , Przywory, Radostów
Bolesławiec	Bolesławiec, Chotynin, Chróscin , Gola , Kamionka, Kolonia Bolesławiec-Chróscin, Mieleszyn, Piaski, Wiewiórka, Żdźary.
Łubnice	Andrzejów, Dietrzkowice, Kolonia Dietrzkowice , Ludwinów , Łubnice, Wójcin.
Wieruszów - wieś	Chobanin, Cieszęcín, Jutrków, Klatka , Kowalówka, Kuźnica Skakawska , Lubczyzna, Mieleszynek, Mirków, Pieczyńska, Polesie , Teklinów, Wyszaków.
Wieruszów- miasto	- cały obszar miasta (brak podziału)

Tabela 9. Dane źródłowe GUS dotyczące liczby osób w poszczególnych przedziałach wiekowych, w wieku 15 lat i więcej w gminach badanej LGD, w dniu 31.12.2010 r. Oznaczenia: „O” – ogółem; „M” – w tym mężczyźni; „K” – w tym kobiety.

Gmina (obszar)	Ogółem 2010			15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44		
	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K
Klonowa	2996	1484	1512	239	121	118	221	109	112	248	142	106	191	100	91	204	112	92	192	103	89
Bolesławiec	4147	2105	2042	285	144	141	299	141	158	344	192	152	267	139	128	291	156	135	274	141	133
Czastary	3959	1972	1987	295	143	152	282	153	129	361	184	177	284	158	126	271	133	138	254	137	117
Galewice	6207	3070	3137	442	217	225	500	257	243	504	252	252	457	256	201	448	233	215	412	216	196
Lututów	4651	2304	2347	361	180	181	353	195	158	410	216	194	298	162	136	305	158	147	291	143	148
Łubnice	4154	2062	2092	321	179	142	314	176	138	331	169	162	309	169	140	283	140	143	259	137	122
Sokolniki	4881	2412	2469	340	181	159	338	188	150	391	195	196	379	189	190	381	189	192	292	167	125
Wieruszów miasto	8595	4146	4449	488	253	235	614	332	282	766	392	374	724	362	362	648	333	315	505	277	228
Wieruszów wieś	5572	2779	2793	432	229	203	415	220	195	438	234	204	450	236	214	386	182	204	423	218	205

Gmina (obszar)	45-49			50-54			55-59			60-64			65-69			70 i więcej			ogółem 15 lat i więcej			
	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	
Klonowa	181	100	81	186	102	84	175	96	79	151	72	79	103	44	59	398	138	260	2489	1239	1250	
Bolesławiec	281	159	122	324	164	160	283	157	126	261	139	122	174	78	96	465	192	273	3548	1802	1746	
Czastary	231	124	107	280	145	135	285	149	136	222	109	113	144	62	82	413	144	269	3322	1641	1681	
Galewice	394	208	186	449	242	207	392	211	181	333	155	178	200	80	120	638	220	418	5169	2547	2622	
Lututów	283	138	145	372	197	175	311	151	160	248	128	120	149	52	97	504	180	324	3885	1900	1985	
Łubnice	281	153	128	301	157	144	241	121	120	214	93	121	154	68	86	437	146	291	3445	1708	1737	
Sokolniki	314	161	153	337	176	161	346	151	195	290	141	149	153	66	87	522	181	341	4083	1985	2098	
Wieruszów miasto	502	223	279	715	323	392	758	351	407	634	265	369	303	135	168	578	219	359	7235	3465	3770	
Wieruszów wieś	350	199	151	339	176	163	314	149	165	349	171	178	172	70	102	460	171	289	4528	2255	2273	
																			SUMA	37704	18542	19162

Źródło: Obliczenia własne na podstawie banku danych lokalnych GUS (www.stat.gov.pl/bdl)

Tab. 10. Liczba mieszkańców gminy w przyjętych do badań przedziałach wiekowych.

Gmina (obszar statystyczny)	Zagregowane przedziały wiekowe					
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 i więcej
Klonowa	460	439	396	367	326	501
Bolesławiec	584	611	565	605	544	639
Czastary	577	645	525	511	507	557
Galewice	942	961	860	843	725	838
Lututów	714	708	596	655	559	653
Łubnice	635	640	542	582	455	591
Sokolniki	678	770	673	651	636	675
Wieruszów miasto	1102	1490	1153	1217	1392	881
Wieruszów wieś	847	888	809	689	663	632
SUMA	6539	7152	6119	6120	5807	5967

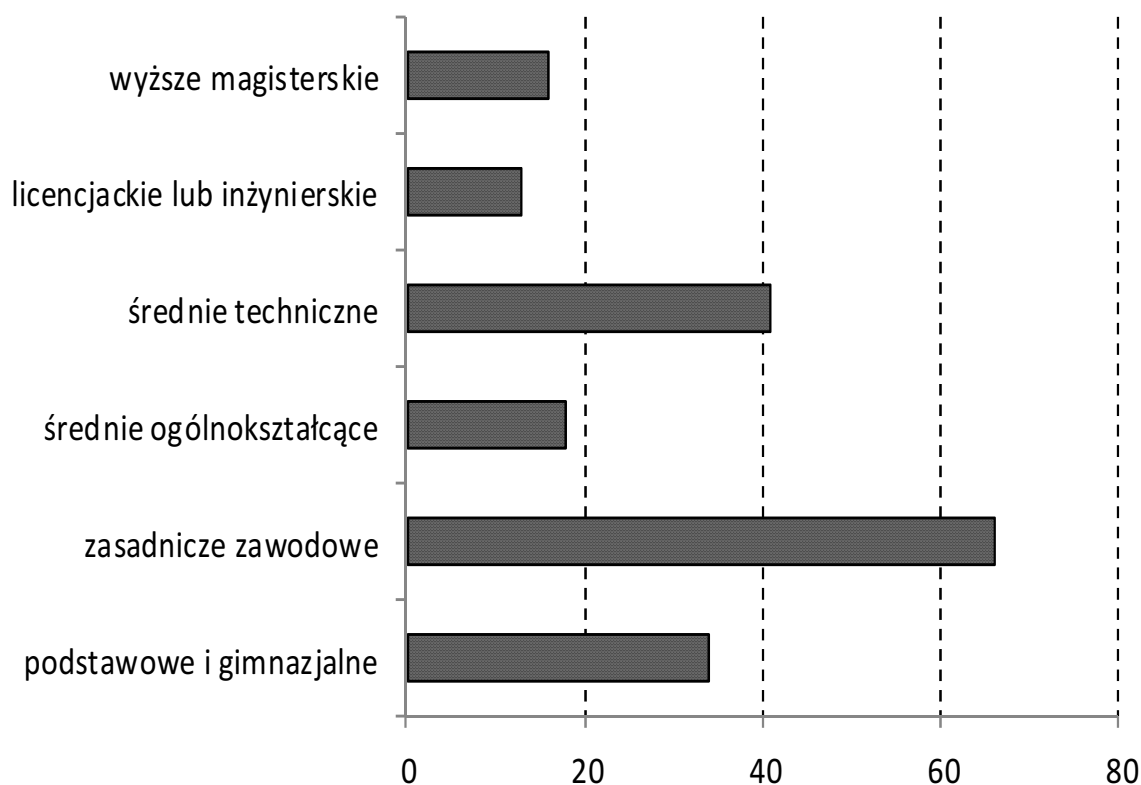
Tab. 11. Wymagana liczba wywiadów kwestionariuszowych, proporcjonalna do liczby osób w danym przedziale wiekowym obliczona dla każdej gminy (obliczone wartości zaokrąglono do liczb całkowitych)

Wymagany wiek respondenta	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 i więcej	Razem w gminie	M	K	Liczba sołectw	Nazwa wylosowanych sołectw
Klonowa	2	2	2	2	2	3	13	6	7	2	Leliwa, Lipicze
Bolesławiec	3	3	3	3	3	3	18	9	9	2	Chróscin, Gola
Czastary	3	3	3	3	3	3	18	9	9	2	Kąty Walichnowskie, Parcice
Galewice	5	5	4	4	4	4	26	13	13	3	Każmirów, Rybka, Węglewice
Lututów	4	4	3	3	3	3	20	10	10	2	Kłoniczki, Ostrycharze
Łubnice	3	3	3	4	2	3	18	9	9	2	Kolonia Dzierzkowice, Ludwinów
Sokolniki	3	4	3	3	3	4	20	10	10	2	Sokolniki, Stary Ochędzyn
Wieruszów miasto	6	7	6	6	7	4	36	17	19	●	w 4 różnych częściach miasta
Wieruszów wieś	4	4	4	3	2	3	20	10	10	3	Klatka, Kuźnica Skakawska, Polesie
CAŁA PRÓBA W LGD:	33	35	31	31	29	30	189	93	96		

W kwestionariuszu badawczym zastosowano głównie pytania zamknięte kodowane liczbowo według ustalonych z góry odpowiedzi dotyczących potencjalnej aktywności społecznej i aktywności zawodowej (ekonomicznej) respondentów (z możliwością wskazania kategorii „inne” dla odpowiedzi nietypowych i trudnych do zakwalifikowania przez ankietera). W odniesieniu do zadowolenia z poziomu życia i dochodów zastosowano skalę Likerta („zdecydowanie tak”, „raczej tak”, „raczej nie”, „zdecydowanie nie”, „nie wiem, ani tak ani nie”). Zastosowano standardową metryczkę obejmującą wiek, płeć i wykształcenie respondenta. Dodatkowo wprowadzono pytanie otwarte: *„W jakie działania społeczne byłby Pan/Pani skłonny/a zaangażować się na terenie P. miejscowości? Proszę krótko wyjaśnić, dlaczego”*, które mogłoby być pomocne dla określania najefektywniejszych działań w odniesieniu do aktywizacji społecznej respondentów. Wzór ankiety stanowi załącznik do niniejszego opracowania. Dla ankieterów przygotowano także „instrukcję wypełniania ankiety” wraz ze wzorem arkusza kalkulacyjnego w formacie xls do wprowadzenia zebranych danych. Ankiety były numerowane. Po zebraniu danych przez ankieterów wyniki zostały wkopiowane do jednego arkusza kalkulacyjnego. Wpisy zostały skorygowane (np. dokonano korekt błędnych lub niejasnych kwalifikacji „gospodyni domowa” pobierająca „rentę” kwalifikowana była jedynie do nieaktywnych zawodowo rencistów etc.) i ujednolicone, co pozwoliło na przeprowadzenie podstawowych analiz ilościowych. Arkusz danych podstawowych w pliku xls wraz z ankietami został zarchiwizowany i umożliwia przeprowadzenie także innych obliczeń i analiz w przyszłości.

4. Wyniki badań kwestionariuszowych

Zgodnie założeniami metodyki badawczej ankieterzy przeprowadzili wywiady kwestionariuszowe (ankietowe) ze 189 respondentami w badanych zachowując zadane struktury wieku i płci (występują nieistotne odstępstwa w stosunku do wymaganych struktur płci - wykonano wywiady z 98 kobietami i 91 mężczyznami, podczas gdy planowano odpowiednio 96 i 93, nie ma to jednak możliwego do określenia wpływu na wyniki badań). W badanej próbie najwięcej osób wykazało się wykształceniem zasadniczym zawodowym (66 osób, tj. 35%) i średnim (59 osób w tym 41 technicznym i 18 ogólnokształcącym). Wykształcenie podstawowe i gimnazjalne miało 34 respondentów (tj. 18%). Wykształcenie wyższe (pełne magisterskie lub częściowe – licencjackie i inżynierskie) zadeklarowało 29 osób (tj. 15% w badanej próbie).

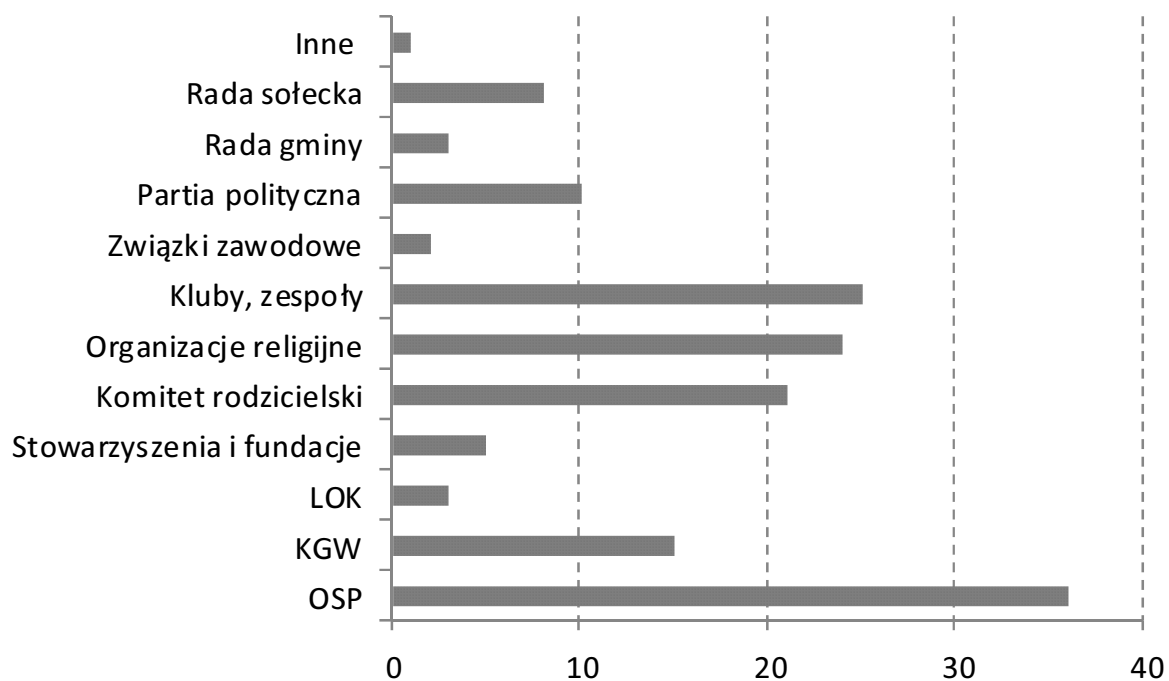
Ryc. 2. Struktura wykształcenia respondentów w badanej próbie.

Tab. 12. Liczba i udział osób z określonym wykształceniem w próbie badawczej.

Wykształcenie	Liczba respondentów	% w próbie
Podstawowe i gimnazjalne	34	18
Zasadnicze zawodowe	66	35
Średnie ogólnokształcące	18	10
Średnie techniczne	41	22
Licencjackie lub inżynierskie	13	7
Wyższe magisterskie	16	8

4.1. Stan i plany aktywności społecznej mieszkańców – wyniki badań

Wśród 189 ankietowanych 90 tj. 48% zadeklarowało prowadzenie jakiejkolwiek działalności społecznej lub politycznej, przy czym osoby te często deklarowały działalność w różnych organizacjach. Aż 36 osób (19%) zadeklarowało działalność w Ochotniczej Straży Pożarnej. Na drugim miejscu wymieniane były kluby zainteresowań i zespoły (hobbystyczne, sportowe, muzyczne etc.) – działalność w tego typu zadeklarowały 25 osób (13%) i działalność w organizacjach religijnych (najczęściej rady parafialne kościoła katolickiego i inne prace społeczne na rzecz parafii) – 24 osoby (13%). Działalność w szkolnych komitetach rodzicielskich zadeklarowało 21 osób (11%). 15 osób (kobiet) zadeklarowała działalność w Kołach Gospodyń Wiejskich, następnie 10 osób w partiach politycznych, 8 osób w radach sołeckich. Zaledwie 5 respondentów zadeklarowało działalność w innych lokalnych stowarzyszeniach i fundacjach. Zwraca uwagę wysoka aktywność w OSP, prawdopodobnie przez przypadek wylosowano sołectwa, w których organizacje te są szczególnie aktywne (trudno bowiem oczekiwać aby aż 20% mieszkańców LGD formalnie należało do OSP) lub mieszkańcy podawali współpracę z OSP, pomimo iż formalnie nie należeli do tych organizacji.

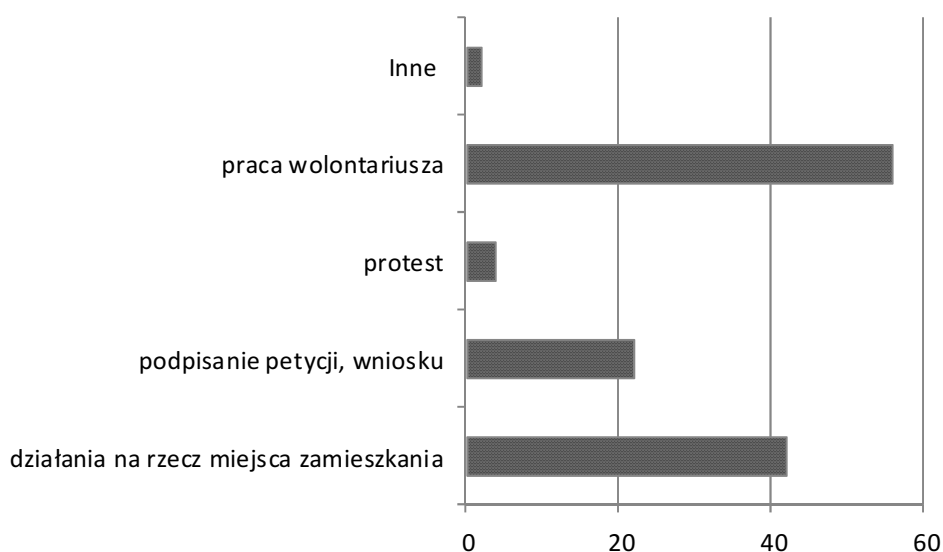

Ryc. 3. Liczba osób, które zadeklarowały, że aktualnie działają w określonych typach organizacji.

Tab. 13. Liczba i udział respondentów deklarujących podejmowanie działalności w organizacjach.

Forma zorganizowanej działalności	Liczba respondentów	Udział w próbie badawczej
OSP	36	19
KGW	15	8
LOK	3	2
Stowarzyszenia i fundacje	5	3
Komitet rodzicielski	21	11
Organizacje religijne	24	13
Kluby, zespoły	25	13
Związki zawodowe	2	1
Partia polityczna	10	5
Rada gminy	3	2
Rada sołecka	8	4
Inne	1	1

Indywidualną działalność poza formalnymi strukturami organizacji o charakterze grup zadeklarowało 81 respondentów. Najbardziej popularna była praca w charakterze wolontariusza (pomoc w zbiórkach pieniędzy na jakieś cele społeczne, pomoc w organizowaniu jakiś lokalnych imprez i inne) - zadeklarowało ją 56 osób (30% badanych). Na drugim miejscu, 42 osoby (22%) zadeklarowały udział w pracach na rzecz swojego miejsca zamieszkania (drobne prace porządkowe terenów publicznych, drobne naprawy małej architektury etc.). Natomiast 22 osoby (11%) stwierdziły, że podpisywały lub pomagały zebrać podpisy pod jakimś wnioskiem lub petycją do administracji terenu lub władz. Tylko 4 respondentów uczestniczyło aktywnie w jakiś protestach.

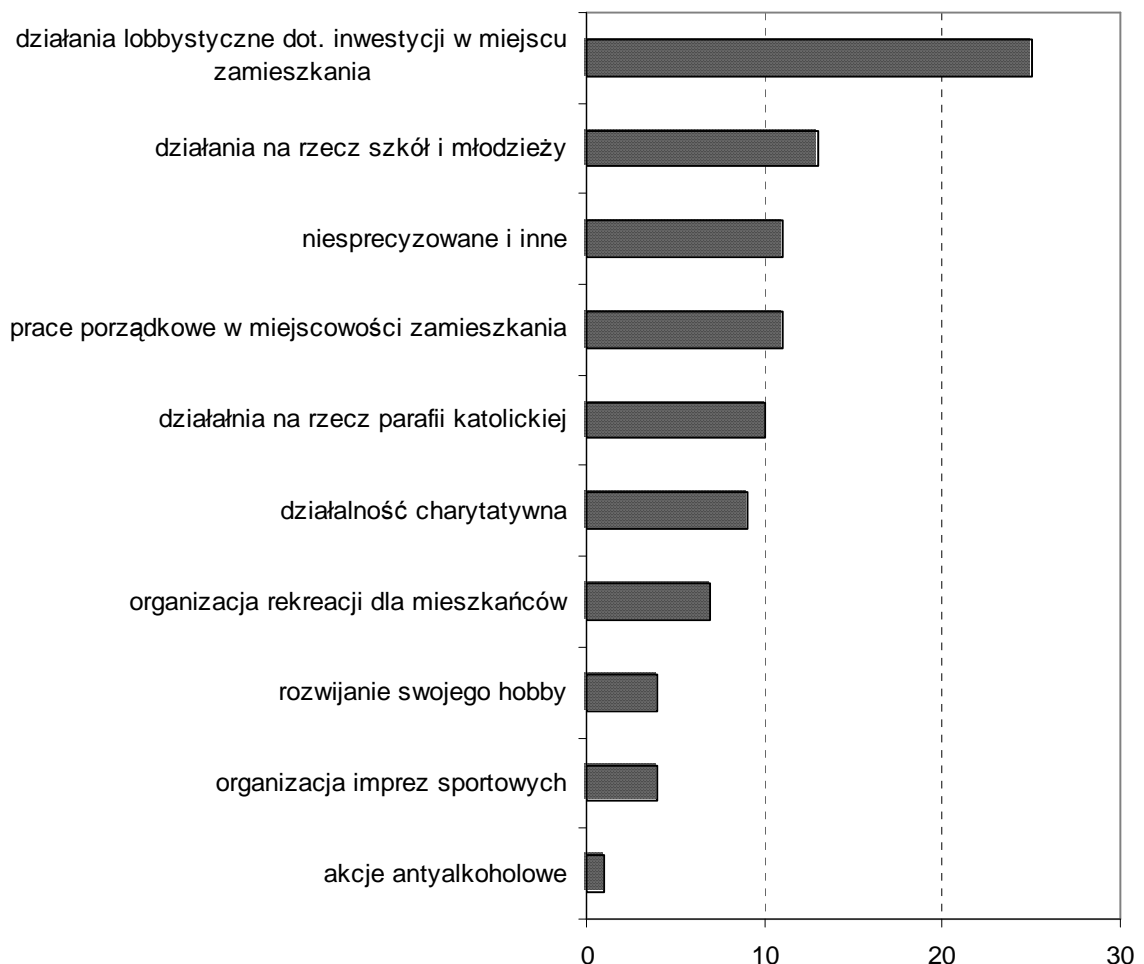
Ryc. 4. Indywidualna działalność respondentów poza formalnymi strukturami organizacji.

Tab. 14. Liczba i udział respondentów deklarujących podejmowanie działalności indywidualnej poza organizacjami.

Rodzaj działań	Liczba respondentów	Udział w próbie badawczej
Działania na rzecz miejsca zamieszkania	42	22
Podpisanie petycji, wniosku	22	12
Protest	4	2
Praca wolontariusza	56	30
Inne	2	1

Na pytanie otwarte dotyczące tematyki działań, w które respondent mógłby się zaangażować w przyszłości 82 (tj. 43% ogółu badanych) osoby odpowiedziało, że nie zamierza się angażować w jakiegokolwiek działania społeczne.

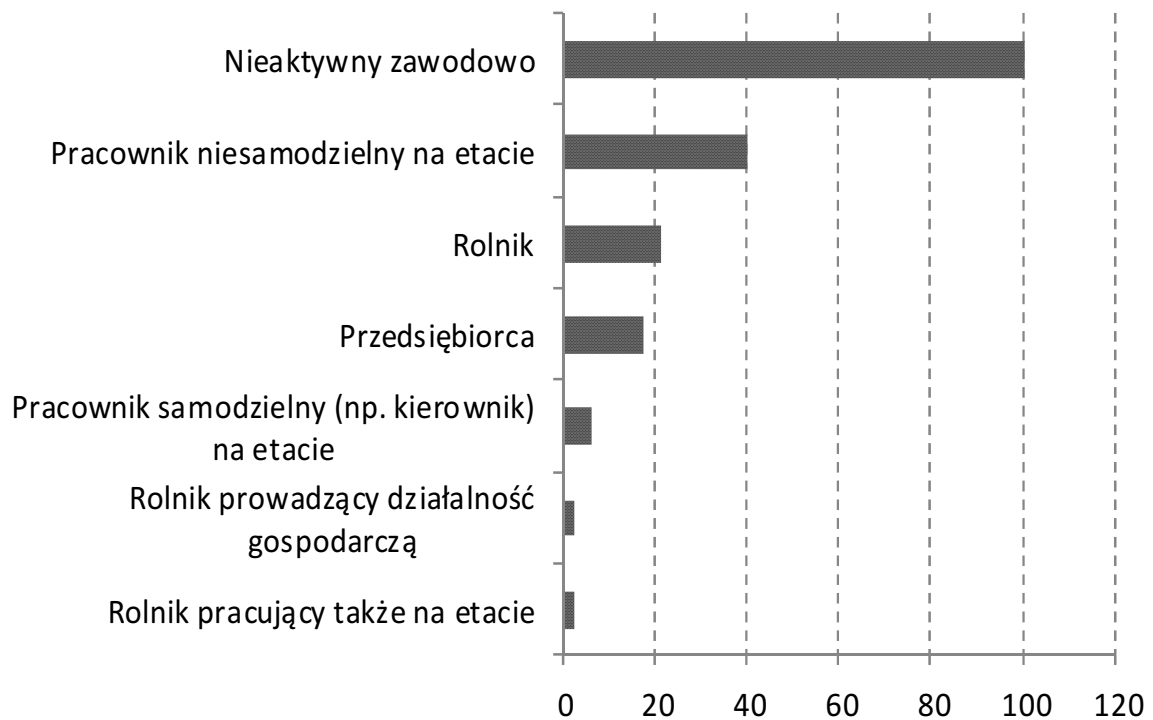
Wśród osób, które odpowiedziały, że byłyby skłonne zaangażować się w jakieś działania, największa liczba respondentów tj. 25 osób wskazała konieczność podjęcia działań lobbystycznych na rzecz określonych inwestycji w miejscu zamieszkania (droga, basen, dom strażaka etc.), co w rzeczywistości nie jest związane z ich osobistą aktywnością (choć niektóre deklarowały pomoc przy pracach remontowych). Działania na rzecz szkół i młodzieży zadeklarowało 13 osób, możliwość zaangażowania się w prace porządkowe w okolicy miejsca zamieszkania – 11 osób, podobnie w działania na rzecz parafii katolickiej – 11 osób. Kolejno wymieniana była także działalność o charakterze charytatywnym i chęć pomocy w organizacji imprez rekreacyjnych dla mieszkańców (ryc. 5).

Ryc. 5. Działania, w jakie mogliby zaangażować się respondenci w przyszłości (kategoryzacja własna na podstawie odpowiedzi otwartych).

4.2. Stan aktywności ekonomicznej mieszkańców – wyniki badań

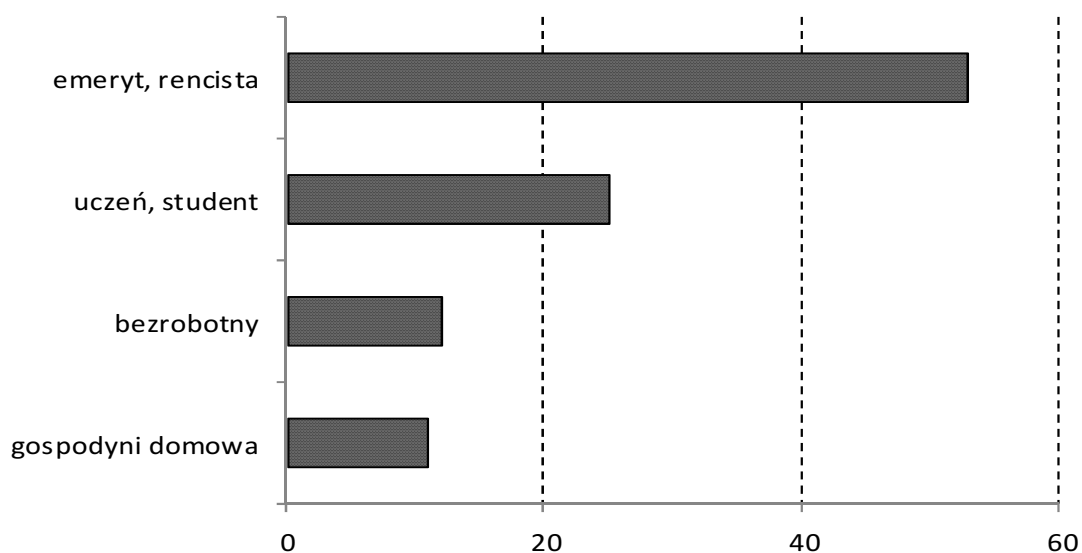
W badanej próbie 101 osób (tj. 53% całej próby) było nieaktywnych zawodowo, pozostałe 89 osób były osobami aktywnymi zawodowo. Najczęściej osoby aktywne zawodowo były pracownikami na etacie (46 respondentów, tj. 24% całej próby), w tym 40 osób na stanowisku niesamodzielnym i 6 osób na stanowiskach co najmniej kierowniczych. Utrzymywanie się z rolnictwa zadeklarowało 25 osób (tj. 13%), przy czym 2 z nich dodatkowo pracowało na etacie a 2 miało dodatkowo zarejestrowaną działalność gospodarczą. W badanej próbie było 17 przedsiębiorców (9% całej próby).

Ryc. 6. Aktywność ekonomiczna – osoby aktywne i nieaktywne zawodowo w badanej próbie.

Tab. 15. Liczba i udział respondentów deklarujących określoną aktywność zawodową.

Rodzaj aktywności zawodowej	Liczba respondentów	Udział w próbie badawczej
Rolnik pracujący także na etacie	2	1
Rolnik prowadzący działalność gospodarczą	2	1
Pracownik samodzielny (np. kierownik) na etacie	6	3
Przedsiębiorca	17	9
Rolnik	21	11
Pracownik niesamodzielny na etacie	40	21
Nieaktywny zawodowo	101	53

Ryc. 7. Liczba osób nieaktywnych zawodowo (niemających stałych dochodów z pracy zawodowej).

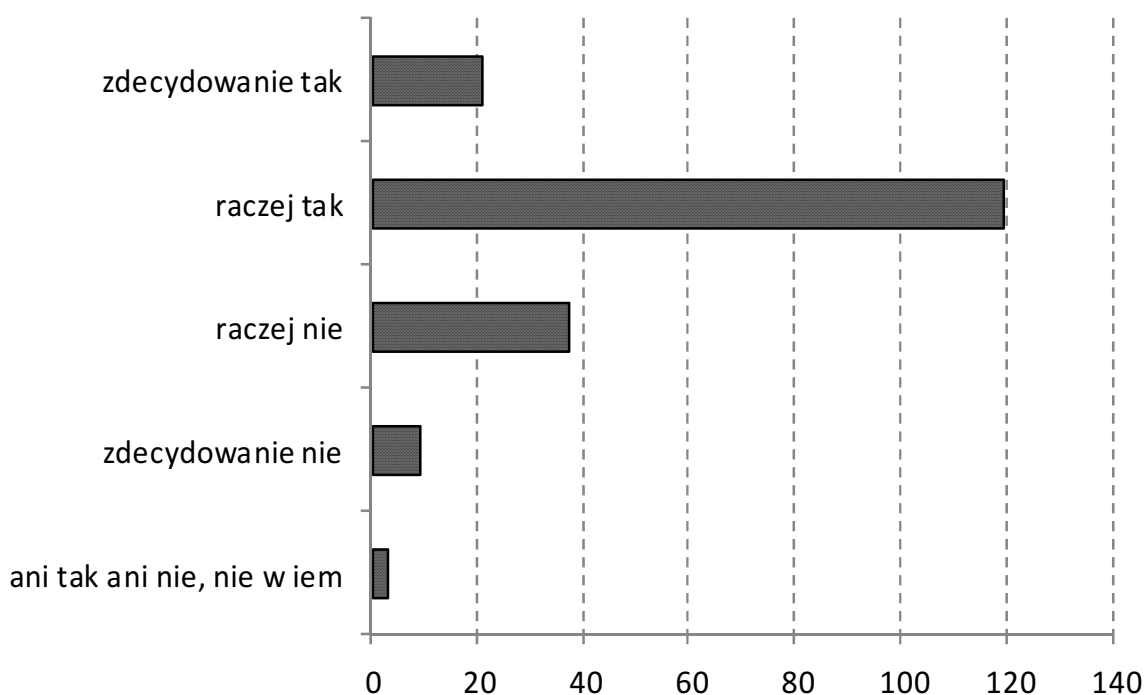
Tab. 16. Liczba i udział respondentów nieaktywnych zawodowo deklarujących określony status.

Rodzaj	Liczba respondentów	Udział w próbie badawczej
Gospodni domowa	11	6
Bezrobotny	12	6
Uczeń, student	25	13
Emeryt, rencista	53	28

Wśród osób nieaktywnych zawodowo znajdowało się 53 emerytów lub rencistów (tj. 28% w próbie), 25 uczniów lub studentów (13%), 12 bezrobotnych i 11 gospodyń domowych na utrzymaniu innych członków rodziny. Wśród tych osób 14 respondentów podejmowało dodatkowe prace bez umowy, natomiast 13 osób podejmowało okresowo pracę na niepełny etat lub umowę-zlecenia. Łącznie z osobami aktywnymi zawodowo

4.3. Zadowolenie mieszkańców z warunków życia i dochodów.

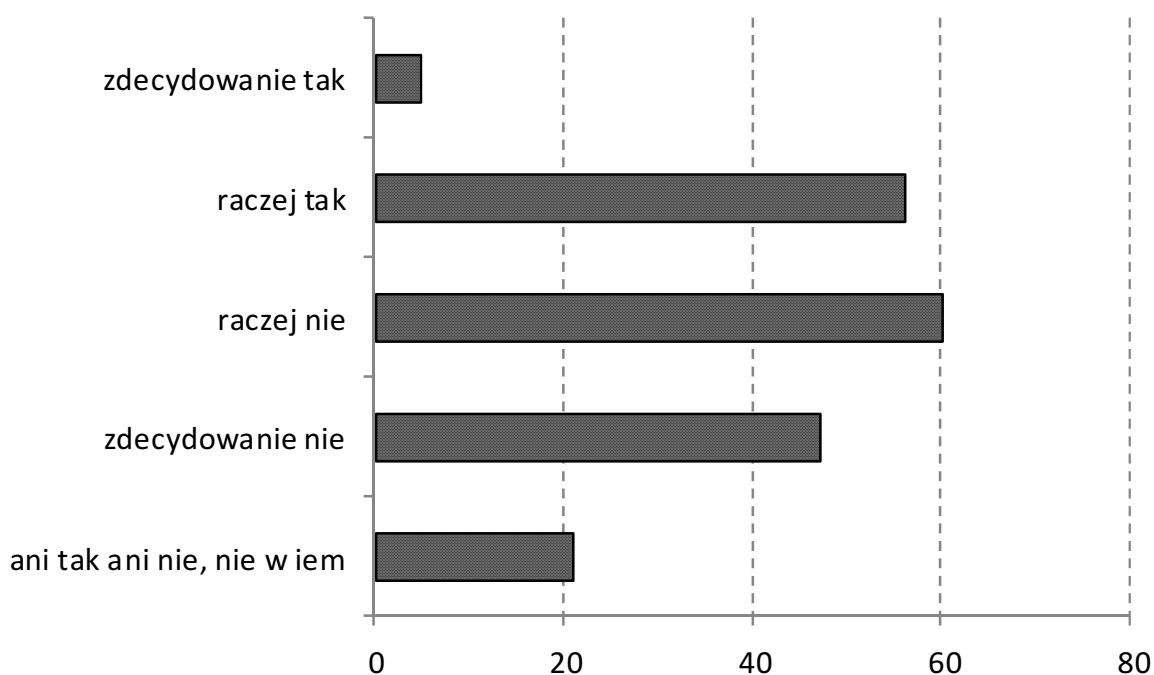
Na pytanie „czy jest pan zadowolony ze swoich warunków życia” najwięcej, bo 119 osób odpowiedziało, że „raczej tak” a 21 osób „zdecydowanie tak”. Oznacza to, że 74% badanych generalnie była zadowolona ze swoich warunków życia. Tylko 37 odpowiedziało „raczej nie” a zdecydowanie niezadowolonych było tylko 9 respondentów. Jedynie 3 osoby nie odpowiedziały na to pytanie w sposób jednoznaczny (odpowiedź typu „nie wiem” „ani tak ani nie”).

Ryc. 8. Rozkład odpowiedzi na pytanie „czy jest pan zadowolony ze swoich warunków życia?”

Tab. 17. Liczba i udział respondentów, którzy udzielili określonych odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z warunków życia.

Odpowiedź	Liczba respondentów	Udział w próbie badawczej
ani tak ani nie, nie wiem	3	2
zdecydowanie nie	9	5
raczej nie	37	20
raczej tak	119	63
zdecydowanie tak	21	11

Ryc. 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie „czy jest pan zadowolony ze swoich obecnych dochodów?”

Tab. 18. Liczba i udział respondentów, którzy udzielili określonych odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z dochodów.

Odpowiedź	Liczba respondentów	Udział w próbie badawczej
ani tak ani nie, nie wiem	21	11
zdecydowanie nie	47	25
raczej nie	60	32
raczej tak	56	30
zdecydowanie tak	5	3

Respondenci byli znacznie mniej zadowoleni ze swoich dochodów. Tylko 33% respondentów była zadowolona ze swoich dochodów, w tym 5 osób zdecydowanie i 56 osób „raczej tak”. Brak zadowolenia ze swoich dochodów wyraziło 107 respondentów (57%) w tym 60 (32%) „raczej nie” i 47 osób (25%) „zdecydowanie nie”. Na pytanie nie odpowiedziało jednoznacznie 21 osób (11%), głównie tych, którzy nie posiadali obecnie stałych dochodów (np. uczniowie, studenci i gospodynie domowe na utrzymaniu innych członków rodziny).

5. Podsumowanie

W przeprowadzonych badaniach wykazano, że aż 48% mieszkańców działało w ramach grupowych, zorganizowanych form aktywności – najczęściej współpracowano z lokalnymi OSP, rozwijano swoje zainteresowania w klubach sportowych i hobbystycznych, a także działano w organizacjach religijnych (głównie w lokalnych parafiach). Jakkolwiek należy mieć świadomość, że respondenci mogą mieć skłonności do podawania swojej aktywności jako wyższej niż jest to w rzeczywistości (np. mówić, że aktualnie „działają”, mimo że w rzeczywistości w danym roku nie angażowali się w konkretne, aktywne prace poza biernym uczestnictwem w imprezach organizowanych przez dane organizacje), to jednak można domniemywać, że niniejsze badania w przybliżeniu pokazują strukturę i zaangażowanie mieszkańców w poszczególne formy działalności. Na podstawie zebranych danych można uzyskać różne wskaźniki aktywności, niedostępne w statystykach publicznych GUS. Przykładowe zestawienie wskaźników przedstawiono w tabeli 19.

Tab. 19. Główne wyniki ewaluacji aktywności społeczno-ekonomicznej mieszkańców LGD w 2011 r. na podstawie badań ankietowych.

Wskaźnik zbiorczy	Wartość wskaźnika wg badań ankietowych
Udział osób biorących w 2011 roku udział w zorganizowanych formach działalności społecznej	48%
Udział osób, które podejmowały jakąkolwiek aktywność ekonomiczną w celach zarobkowych w 2011 r.	61%
Udział osób zadowolonych ze swoich warunków życia w LGD w 2011 r.	74%

Charakterystyczne, że stosunkowo mała jest aktywność mieszkańców w formalnych stowarzyszeniach i fundacjach poza OSP i KGW. Teoretycznie większa liczba osób deklaruje, że mogłaby się zaangażować w jakieś działania lokalne, niż wynosi liczba osób, które aktualnie deklarowały już prowadzenie takich działań, stąd istnieje możliwość wykorzystania tego potencjału. Należy jednak pamiętać, że wiele odpowiedzi może mieć charakter jedynie deklaracyjny i nie przekładać się na rzeczywiste działania respondentów w przyszłości.

Należy pamiętać, że niniejsza ewaluacja jest przeprowadzana w trakcie okresu programowania, nie było możliwości jej przeprowadzenia przed rozpoczęciem działań w ramach Osi 4 PROW. Dodatkowo negatywny wpływ na aktywność społeczną i ekonomiczną mogą mieć skutki obecnego kryzysu gospodarczego, który ma większy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy, niż niewielkie projekty realizowane w ramach tzw. małych projektów LGD. Może to spowodować, że założony wzrost wartości wskaźników o 4% nie zostanie osiągnięty niezależnie od wartościowych działań realizowanych w ramach lokalnej strategii rozwoju. Niniejsze badanie obejmuje wiele różnych aspektów aktywności społeczno-ekonomicznej mieszkańców LGD, co daje możliwość wykorzystania różnych mierników tej aktywności w przyszłości.

Jednym z istotnym problemów może być względny brak instytucji wspierających rozwój sektora pozarządowego. O ile istnieją liczne programy pomocy dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą, o tyle mniej jest programów wspierających powstawanie i zwiększanie potencjału administracyjnego lokalnych organizacji pozarządowych (zatrudnienie księgowej rozliczającej działania, prawnika pomagającego wprowadzać zmiany w statucie, pracownika administracyjnego zajmującego się formalno-prawnymi sprawami związanymi z przygotowaniem wniosków, przygotowaniem sprawozdawczości etc.). Działania formalno-prawne wymagają wiedzy i doświadczenia. Lokalne społeczności wiejskie, często o niskim wykształceniu (w badanej próbie najczęstsze jest wykształcenie zasadnicze zawodowe), działając społecznie poza godzinami stałego zatrudnienia, nie są często w stanie realizować poważnych działań wspieranych przez fundusze zewnętrzne ze względu na problemy z radzeniem sobie z zagadnieniami formalno-prawnymi i finansowymi (brak środków własnych małych organizacji) i zwyczajnym brakiem czasu. Z tego względu konieczne są lokalne programy pomocy finansowej i w zakresie usług finansowo-księgowych dla lokalnych organizacji (np. możliwość uzyskania nieoprocentowanej, niekomercyjnej pożyczki na realizację projektu, który uzyskał dofinansowanie z Unii Europejskiej, uwzględniającego długi czas oczekiwania na realizację zwrotu środków). Zdaniem autora wsparcie zatrudnienia w lokalnych organizacjach

społecznych powinno także być traktowane jako ważny element aktywności ekonomicznej, gdyż pozyskiwanie środków na lokalne projekty ze źródeł zewnętrznych także może być pomocniczym źródłem dochodów dla mieszkańców LGD. Oczywiście skala zatrudnienia w lokalnych organizacjach może być niewielka (licząc 1-3 osób w danej organizacji), jednak zwiększenie potencjału administracyjno-kadrowego lokalnych organizacji zwiększyłoby ich zdolności do pozyskiwania środków i realizacji projektów nie tylko ze źródeł gminnych, funduszu małych grantów LEADER, ale i z innych programów i funduszy zewnętrznych. Nieformalne kluby i koła mają mniejszą zdolność do pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych. Kluczowe jest tu takie wsparcie lokalnych organizacji, aby po zakończeniu projektu były one w stanie funkcjonować samodzielnie pozyskując skutecznie środki na realizację działań na rzecz lokalnych społeczności.

Tego typu działania były już podejmowane na terenie LGD, między innymi przez lokalne stowarzyszenie z Wieruszowa. Celem małego projektu była profesjonalizacja i podniesienie umiejętności organizacji pozarządowych na terenie LGD. Kolejny wniosek, którego celem ma być wsparcie kształcenia ustawicznego i budowania dialogu pomiędzy samorządem, organizacjami pozarządowymi oraz sektorem przedsiębiorczości poprzez utworzenie Informacyjnego Centrum Edukacyjno- Kapitałowego został złożony w ramach naboru na małe projekty w 2011 r. jego realizacja przewidziana jest na rok 2012. Aktualnie wniosek jest rozpatrywany przez Urząd Marszałkowski w Łodzi.

Podejmowane działania pobudzają aktywność mieszkańców LGD.

6. Literatura

- Babbie E., 2004, *Badania społeczne w praktyce*, PWN, Warszawa.
- Borowska, A. 2009. Lokalne Grupy Działania czynnikiem stymulującym rozwój obszarów wiejskich w Polsce. *Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia*, 8(4): 13-22.
- Furmankiewicz, M. 2006. Współpraca międzysektorowa w ramach „partnerstw terytorialnych” na obszarach wiejskich w Polsce. *Studia Regionalne i Lokalne*, 2(24): 117-136.
- Furmankiewicz, M., & Królikowska, K. 2010. *Partnerstwa terytorialne na obszarach wiejskich w Polsce w latach 1994-2006*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu.
- Furmankiewicz, M., & Janc, K. 2011. Wpływ Programu Pilotażowego Leader+ (2004-2008) na aktywność mieszkańców gmin należących do partnerstw terytorialnych w województwie dolnośląskim. *Wiś i Rolnictwo*, 1(150): 106-123.
- Futymski, A., & Kamiński, R. 2008. *Budowanie lokalnej strategii rozwoju w ramach osi 4. LEADER. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*. Warszawa: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
- Grosse, T. G. (2002). "Przegląd koncepcji teoretycznych rozwoju regionalnego." *Studia Regionalne i Lokalne* 1(8): 25-48.
- Hałamska, M. (2005). *Rozwój wiejski w Portugalii w latach 1986-2000. Wzór czy przestroga dla Polski?* Warszawa, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk.
- Knieć, W., & Hałasiewicz, A. 2008. *Leader: Budowanie potencjału społecznego*. Warszawa: Fundacja Programów pomocy dla Rolnictwa.
- Śpiewak, R. 2009. Kierunki rozwoju wsi prezentowane przez wybrane lokalne grupy działania realizujące program LEADER+ w Polsce. *Wiś i Rolnictwo*, 4(145): 212-225.
- Wasielewski, K. (2005). *Program LEADER+. Szansa czy tylko nadzieja na aktywizację polskiej wsi? Proces demarginalizacji polskiej wsi. programy pomocowe, liderzy, elity i organizacje pozarządowe*. B. Fedyszak-Radziejowska (red.) Warszawa, Instytut Spraw Publicznych: 69-96.
- Wasielewski, K. (2009). *LEADER w Polsce - między ideą a rzeczywistością. Tworzenie partnerstw lokalnych i ich sieci na obszarach wiejskich. Doświadczenia z funkcjonowania programu LEADER w Polsce w latach 2004-2009*. K. Wasielewski (red.). Bydgoszcz, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy: 135-142.

7. Spis tabel

Tab. 1. Fragment matrycy logicznej określającej wskaźniki realizacji celów strategii LGD.

Tab. 2. Liczba ludności w gminach LGD w roku 2006 i 2010.

Tab. 3. Działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic - koła (kluby) i członkowie kół przy publicznych domach kultury wg danych GUS.

Tab. 4. Działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – imprezy ogółem i uczestnicy imprez ogółem, w gminach LGD.

Tab. 5. Pracujący w głównym miejscu pracy w roku 2008 i 2010 na obszarze gmin LGD.

Tab. 6. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w gminach LGD w roku 2008 i 2010.

Tab. 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Tab. 8. Lista sołectw i sołectwa wylosowane do badań (oznaczone pogrubioną czcionką) w poszczególnych gminach LGD.

Tab. 9. Dane źródłowe GUS dotyczące liczby osób w poszczególnych przedziałach wiekowych, w wieku 15 lat i więcej w gminach badanej LGD, w dniu 31.12.2010 r.

Tab. 10. Liczba mieszkańców gminy w przyjętych do badań przedziałach wiekowych.

Tab. 11. Wymagana liczba wywiadów kwestionariuszowych, proporcjonalna do liczby osób w danym przedziale wiekowym obliczona dla każdej gminy

Tab. 12. Liczba i udział osób z określonym wykształceniem w próbie badawczej.

Tab. 13. Liczba i udział respondentów deklarujących podejmowanie działalności w organizacjach.

Tab. 14. Liczba i udział respondentów deklarujących podejmowanie działalności indywidualnej poza organizacjami.

Tab. 15. Liczba i udział respondentów deklarujących określoną aktywność zawodową.

Tab. 16. Liczba i udział respondentów biernych zawodowo deklarujących określony status.

Tab. 17. Liczba i udział respondentów, którzy udzielili określonych odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z warunków życia.

Tab. 18. Liczba i udział respondentów, którzy udzielili określonych odpowiedzi na pytanie o zadowolenie z dochodów.

Tab. 19. Główne wyniki ewaluacji aktywności społeczno-ekonomicznej mieszkańców LGD w 2011 r. na podstawie badań ankietowych.

8. Spis rycin

Ryc. 1. Obszar LGD „Między Prosną a Wartą” na tle województwa łódzkiego.

Ryc. 2. Struktura wykształcenia respondentów w badanej próbie.

Ryc. 3. Liczba osób, które zadeklarowały, że aktualnie działają w określonych typach organizacji.

Ryc. 4. Indywidualna działalność respondentów poza formalnymi strukturami organizacji.

Ryc. 5. Działania, w jakie mogliby zaangażować się respondenci (kategoryzacja własna na podstawie odpowiedzi otwartych).

Ryc. 6. Aktywność ekonomiczna – osoby aktywne i nieaktywne zawodowo w badanej próbie.

Ryc. 7. Liczba osób nieaktywnych zawodowo (niemających stałych dochodów z pracy zawodowej).

Ryc. 8. Rozkład odpowiedzi na pytanie „czy jest pan zadowolony ze swoich warunków życia?”

Ryc. 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie „czy jest pan zadowolony ze swoich obecnych dochodów?”

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Ewaluacja aktywności społecznej, ekonomicznej i poziomu zadowolenia z życia

Szanowni Państwo !

Realizujemy badania aktywności społecznej i ekonomicznej na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju „Między Prosną a Wartą” (obejmującym gminy powiatu Wieruszowskiego oraz gminę Klonowa). Prosimy o odpowiedź na kilka pytań, które pozwolą na ocenę aktywności społeczno-ekonomicznej mieszkańców i poziomu zadowolenia z warunków życia na terenie funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania. Podkreślamy, że ankieta jest anonimowa.

A. Aktywność społeczna

1a. Czy działa Pan/Pani obecnie (2011) w takich organizacjach jak:	Aktualnie „1” – tak „0” – nie	Ewentualne uwagi i komentarze
(1) Ochotniczej Straży Pożarnej		
(2) Kole Gospodyń Wiejskich		
(3) Lidze Obrony Kraju		
(4) W formalnym stowarzyszeniu lub fundacji <i>(dopytać o nazwy i wpisać je)</i>		
(5) Komitecie rodzicielskim w szkole		
(6) parafii, radzie parafialnej lub innej organizacji kościelnej/religijnej niebędącej stowarzyszeniem – niezależnie od wyznania		
(7) klubie hobbystycznym, artystycznym, sportowym, zespole muzycznym, teatralnym, zainteresowań i innym – jakim		
(8) w związku zawodowym		
(9) w partii politycznej		

„Między Prosną a Wartą” – Lokalna Grupa Działania
ul. Rynek 1-7, 98-400 Wieruszów
tel. 62 78 13 929, 601 861 060, 62 78 13 928, 601 616 560
e-mail: lgd.wieruszow@wp.pl, www.lgd-wieruszow.pl

1b. Czy działa Pan/Pani obecnie (2011) w takich organizacjach jak:	„1” – tak „0” – nie	Ewentualne uwagi i komentarze
(10) w radzie gminy, powiatu		
(11) w radzie sołectkiej (w tym sołtysi)		
(12) W innej organizacji nie wymienionej powyżej <i>(Dopytać o inne i wpisać nazwę)</i>		

2. Czy w 2011 r. uczestniczył Pan/Pani w takich działaniach społecznych, jak:	„1” – tak „0” – nie	Ewentualne uwagi i komentarze
(1) podjęcie działania (samodzielnie lub z innymi) na rzecz swojego miejsca zamieszkania (domu, lokalnej społeczności, miejscowości) – <i>np. wspólne akcje porządkowe terenów publicznych, drobne remonty i naprawy małej infrastruktury publicznej</i>		
(2) podpisanie petycji, zbiorowego wniosku do administracji o podjęcie jakiś działań, zmian etc.		
(3) zorganizowanie protestu lub/i uczestnictwo w akcji protestacyjnej, demonstracji itd.		
(4) działalność w charakterze wolontariusza (<i>np. bezpłatna pomoc w organizacji imprezy dla mieszkańców, dla dzieci szkolnych, aktywna zbiórka pieniędzy na jakiś wspólny cel</i>)		
(5) Inne (<i>Dopytać o inne działanie i wpisać nazwę - określenie</i>)		

3. W jakie działania społeczne byłby Pan/Pani skłonny/a zaangażować się na terenie P. miejscowości? Proszę krótko wyjaśnić dlaczego.

(Pytanie otwarte, wpisać dosłownie odpowiedź respondenta)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Aktywność zawodowa – nieaktywni zawodowo

(podkreślić właściwą odpowiedź)	A) Główne, stałe źródło dochodów (pensja, zasiłek, renta, emerytura etc.) (0) – nie posiadam (1) – posiadam	B) Czy podejmował Pan/Pani działania aby uzyskać dodatkowe dochody (0) – nie podejmowałem (1) realizowałem(am) dodatkowe umowy zlecenia i o dzieło (2) podjąłem(ęłam) dodatkową pracę w niepełnym wymiarze godzin (3) podejmowałem(am) inną aktywność (np. kupno i sprzedaż, drobne prace sezonowe bez umowy)	Ewentualne uwagi i komentarze
Emeryt, rencista			
Bezrobotny			
Gospodyni domowa			
Uczeń, student			

5. Aktywność zawodowa – aktywni zawodowo

Rodzaj aktywności zawodowej (podkreślić właściwą odpowiedź)	A) Główne, stałe źródło dochodów (pensja, zasiłek, renta, emerytura etc.) (0) – nie posiadam (1) – posiadam	B) Czy podejmował Pan/Pani działania aby uzyskać dodatkowe dochody (0) – nie podejmowałem (1) realizowałem(am) dodatkowe umowy zlecenia i o dzieło (2) podjąłem(ęłam) dodatkową pracę w niepełnym wymiarze godzin (3) podejmowałem(am) inną aktywność (np. kupno i sprzedaż, drobne prace sezonowe bez umowy)	Ewentualne uwagi i komentarze
1. Pracownik niesamodzielny (robotnik, referent, inspektor, specjalista i in.)			
2. Pracownik samodzielny / kierownik / dyrektor			
3. Rolnik (wpisać wielkość gospodarstwa w ha)			
4. Właściciel działalności gospodarczej (przedsiębiorca)			
5. Inne (wpisać jaki)			

.....			
-------	--	--	--

6. Proszę ocenić, czy jest pan zadowolony ze swoich warunków życia:

☐ Zdecydowanie tak (4)	☐ Raczej tak (3)	☐ Raczej nie (2)	☐ Zdecydowanie nie (1)	☐ Nie wiem, ani tak ani nie etc. (0)
---	--	--	---	---

7. Proszę ocenić, czy jest pan zadowolony ze swoich obecnych dochodów:

☐ Zdecydowanie tak (4)	☐ Raczej tak (3)	☐ Raczej nie (2)	☐ Zdecydowanie nie (1)	☐ Nie wiem, ani tak ani nie etc. (0)
---	--	--	---	---

8. Metryczka (podkreślić właściwą odpowiedź)

1. WIEK (wpisać w latach)	
2. PŁEĆ	1. Kobieta 2. Mężczyzna
3. WYKSZTAŁCENIE	1. Podstawowe i gimnazjalne 2. Zasadnicze zawodowe 3. Średnie ogólnokształcące 4. Średnie techniczne 5. Licencjat lub inżynier bez tytułu magistra 6. Wyższe magisterskie i doktor nauk

Gmina/miejscowość:

Data:

Ankieter:

Inne uwagi ankietera:

.....
.....

Wprowadzono do bazy danych - numer ankiety